

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. **ประวัติวัดอรุณราชวราราม**. พระนคร : กรมศิลปากร, 2511.

_____. **รายงานการสำรวจโบราณสถานในกรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ :
อรุณการพิมพ์, ม.ป.ป.

_____. **วัดเฉลิมพระเกียรติวรวิหาร**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2535.

กองโบราณคดี. **นำชมกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2525.

ไกรฤกษ์ นานา. “ค้นหาความจริง พระมหามงกุฎสยามที่พลัดพรากอยู่ นอกแผ่นดินไทย.”

ศิลปวัฒนธรรม 25, 7 (พฤษภาคม 2547) : 77-83.

ไชแสง สุขะวัฒน์. **วัดพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีนในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์**.

กรุงเทพฯ : มูลนิธิเจมส์ ทอมป์สัน, 2525.

คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี. **จดหมายเหตุการณ์อนุรักษ์**

กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2525.

จุมพล เพิ่มแสงสุวรรณ. “พระอุโบสถและพระวิหารที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกสมัยอยุธยา

ตอนปลาย (พ.ศ. 2199 – 2310).” **หน้าจั่ว** 1, 1 (มกราคม 2547) : 81 – 103.

ชาติรี ประทีปนันทการ. **การเมืองและสังคมในศิลปสถาปัตยกรรม สยามสมัย**

ไทยประยุกต์ ชาตินิยม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2547.

โชติ กัลยาณมิตร. “การวิจัยและวิเคราะห์องค์ประกอบสถาปัตยกรรม.” กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศิลปากร. (อัดสำเนา)

ไชยวิเชียร (เผือก), พระยา. **ยอพระเกียรติ 3 รัชกาล**. พระนคร : โรงพิมพ์ไทย, 2459. (พิมพ์แจก

ในงานศพ พระนิเวศน์วิสุทธ (ถึก สารสุต).

ณัฐภัทร จันทวิช. **เครื่องถ้วยจีนที่พบจากแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

ดนัย ไชยโยธา. **พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมไทย เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

ไอเดียเนสโตร, 2543.

_____. **พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมไทย เล่ม 2**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

ไอเดียเนสโตร, 2544.

ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. **พระราชพงศาวดารกรุง**

รัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 6. พระนคร : บุญส่งการพิมพ์, 2511.

ตำนานวัดอุสสถานต่างๆซึ่งพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนา. พิมพ์ครั้งที่

7. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2530.

ตรึงใจ บุญสมภพ, บรรณาธิการ. **ประวัติและผลงานสำคัญของพระพรหมพิจิตร.**

กรุงเทพฯ : ศิริมิตรการพิมพ์, 2533.

น. ณ ปากน้ำ [นามแฝง]. “ยุคทองแห่งศิลปสมัยรัตนโกสินทร์.” **เมืองโบราณ** 8, 2 (เมษายน – กรกฎาคม 2525) : 43 – 52.

_____. **ศิลป์ในบางกอก.** พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดเกษมบรรณกิจ, 2513.

นพการโกวิท, พระ. **แบบนวกกรรม.** กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา, 2528.

แน่น้อย ศักดิ์ศรี, หม่อมราชวงศ์ และคณะ. **สถาปัตยกรรมในพระบรมมหาราชวัง เล่ม 2.**

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพ, 2531.

เนตรนภิศ นาควชิระ, ปิยนาค บุญนาค และจุลทัศน์ พยาฆรานนท์. **วัดในกรุงเทพฯ :**

การเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิพร, 2517.

(พิมพ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (เปิ่น บุนนาค) เมษายน 2517).

ประวัติวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนา ตอนที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา, 2525.

พจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมวดอักษร ก. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, 2532.

พระภิกษุณวกะ. **ประวัติวัดเบญจมบพิตร.** พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2512.

พลับพลึง คงชนะ. “พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ชุมชนชาวเปอร์เซียในอยุธยา.” **สาส์นอิสลาม**

1, 2 (มิถุนายน – สิงหาคม 2545) : 42-49.

มัลลิกา เรืองระพี. “บทบาทของชาวจีนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และศิลปกรรมไทย สมัยรัชกาลที่

1 – รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์.” **วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต**

สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

ระเบียบทำวัตร สวดมนต์ ฉบับวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์. ม.ป.ท., 2530.

ราชบัณฑิตยสถาน. **ศิลปกรรมไทย : พระพุทธปฏิมา พระบรมมหาราชวัง วัด เรือนไทย**

ภาคกลาง. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, 2536.

วิจิตรการโกศล, พระครู. **ประวัติวัดสุทัศน์เทพวราราม.** กรุงเทพฯ : ศิวพรการพิมพ์, 2516.

วิไลเลขา ถาวรธนสาร. **ชนชั้นนำไทยกับการรับวัฒนธรรมตะวันตก**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2545.

วัดราชโอรสาราม. กรุงเทพฯ : บริษัทกราฟฟิค อาร์ต จำกัด, 2525. (พิมพ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพพระราชโมลี (ณรงค์ สุตญาณโน) มีนาคม 2525).

วัชรวิ วัชรสินธุ์. **วัดพระเชตุพน มัชฌิมประเทศอันวิเศษในชมพูทวีป**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2548.

สงวน รอดบุญ. **พุทธศิลป์รัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2526.

สมบัติ จำปาเงิน (พุทธโฆสก). **วัดของท่าน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอลิเยนส์ไตร์, 2523.

สันต์ ท. โกมลบุตร, ผู้แปล. **จดหมายเหตุรายวันการเดินทางไปสู่ประเทศสยาม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า, 2516.

_____. **ประวัติศาสตร์ธรรมชาติและเมืองแห่งราชอาณาจักรสยาม**. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2506.

สันติ เล็กสุขุม. **ข้อมูลกับมุมมอง : ศิลปะรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2548.

_____. **จิตรกรรมไทยสมัยรัชกาลที่ 3 ความคิดเปลี่ยนการแสดงออกก็เปลี่ยนตาม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2548.

_____. **ประวัติศาสตร์ศิลปะไทย (ฉบับย่อ)**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2544.

_____. **ลวดลายปูนปั้นแบบอยุธยาตอนปลาย (พ.ศ.2172-2310)**. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2532.

สุภาภรณ์ ตันศลารักษ์. “พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวในประวัติศาสตร์ไทย.”

เมืองโบราณ 8, 2 (เมษายน – กรกฎาคม 2525) : 15 – 24.

สมคิด จิระทัศนกุล. **คติ สัญลักษณ์ และความหมายของขุมประติมากรรม หน้าต่างไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2546.

_____. **รูปแบบพระอุโบสถและพระวิหารในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, 2547.

_____. **วัด : พุทธศาสนสถาปัตยกรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

สมใจ นิ่มเล็ก. “ราชโอรสอารามวัดประจำรัชกาลที่ 3.” ใน **ศิลปะสถาปัตยกรรมฉบับพิเศษ**,
หน้า 50-60. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2526.

สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์. “ผลงานสถาปัตยกรรมแบบ Modernism ของพระพรหมพิจิตร.” **หน้าจั่ว**
17 (2544) : 19-29.

อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช. “อิทธิพลศิลปะจีนในงานจิตรกรรมแบบนอกอย่างสมัยรัชกาลที่ 3.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

อุทิศ ศิริวรรณ, ผู้แปล. **ธรรมบท ภาคที่ 1**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียง, 2530.

_____. **ธรรมบท ภาคที่ 2**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียง, 2531.

_____. **ธรรมบท ภาคที่ 4**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียง, 2530.

อภิเศก เทพคุณ . “การศึกษาศิลปกรรมในแบบพระราชนิยมในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้า

เจ้าอยู่หัว ณ วัดราชโอรสอารามราชวรวิหาร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

, 2535.

อัมพร สายสุวรรณ, ผู้แปล. **ไทยในจดหมายเหตุแกมปีเฟอร์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :

กรมศิลปากร, 2545.

อรศิริ ปาณินท์. “รูปสัญลักษณ์แทนความหมายต่างๆในวัดจีน.” **หน้าจั่ว** 7, (2530) : 80 – 104.

อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. “หอระฆังสมัยรัตนโกสินทร์.” **ศิลปากร** 37 , 3 (พฤษภาคม – มิถุนายน 2537)
: 3-36.

Fletcher, Banister. **A History of Architecture on the Comparative Method**. London :

B.T.Batsford Ltd., 1950.

Liang, Ssu-ch'eng. **A Pictorial History of Chinese Architecture**. London : The

Massachusetts Institute of Technology, 1984.

ภาคผนวก

ตารางแสดงรายละเอียดหอระฆังสมัยรัตนโกสินทร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 1 รายละเอียดหอระฆังสมัยรัชกาลที่ 1

ชื่อวัด	ผู้อุปถัมภ์	รูปแบบ	ตำแหน่งที่ตั้ง
1.วัด พระเชตุพน วิมลมังคลาราม	-รัชกาลที่ 1 บวรณะ ปฏิสังขรณ์	- ทรงจตุรมุขยอดเจดีย์	-เขตพุทธาวาส
2. วัดระฆังโฆสิตา ราม	-รัชกาลที่ 1 บวรณะ ปฏิสังขรณ์	- อาคารชั้นเดียว ทรงคฤห์ แบบจตุรมุข	-เขตพุทธาวาส ใกล้พระอุโบสถ
3. วัดบพิตรพิมุข วรวิหาร	-เจ้าฟ้ากรมพระ อนุรักษเทเวศน์ กรมพระราชวังบวร สถานพิมุข บวรณะ	- หอสูงยกพื้นลอย หลังคา ทรงคฤห์ (เครื่องไม้)	-เขตพุทธาวาส

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ตารางที่ 2 รายละเอียดหอระฆังสมัยรัชกาลที่ 2 และ รัชกาลที่ 3

ชื่อวัด	ผู้อุปถัมภ์	รูปแบบ	ตำแหน่งที่ตั้ง
1. วัดอรุณ ราชวราราม	- รัชกาลที่ 2 และ รัชกาลที่ 3 บูรณปฏิสังขรณ์	- ทรงหล่อเหล็กสามชั้น หลังคาทรง จั่ว	- เขตพุทธาวาส
2. วัดราชโอรส าราม	- รัชกาลที่ 3 (ครั้งดำรง พระยศกรมหมื่น เจษฎาบดินทร์) บูรณปฏิสังขรณ์	- ทรงหล่อเหล็กสูงสองชั้น หลังคา มุงกระเบื้อง อิทธิพลศิลปะจีน	- เขตพุทธาวาส ใกล้ศาลา- การเปรียญ
3. วัดเทพธิดา าราม	- รัชกาลที่ 3 สถาปนา	- ทรงหล่อเหล็กสองชั้น มีระเบียง เดินรอบที่ชั้นสอง หลังคายอด เกี้ยวแบบจีน	- เขตพุทธาวาส ใกล้ศาลาการ เปรียญ
4. วัดราช นัลดาราม	- รัชกาลที่ 3 สถาปนา	- “-----”	- พื้นที่ว่าง ระหว่างเขต พุทธาวาสและ สังฆาวาส
5. วัดมหรณ พาราม	- กรมหมื่นอุดม รัตนราษี (พระราช โอรสในรัชกาลที่ 3) สถาปนา	- “-----”	- เขตพุทธาวาส

ตารางที่ 2 รายละเอียดหอระฆังสมัยรัชกาลที่ 2 และ รัชกาลที่ 3 (ต่อ)

ชื่อวัด	ผู้อุปถัมภ์	รูปแบบ	ตำแหน่งที่ตั้ง
6. วัดสังข์ กระจาย	- รัชกาลที่ 3 บูรณปฏิสังขรณ์	- ทรงแห่เหลี่ยมสองชั้น มีระเบียง เดินรอบที่ชั้นสอง หลังคายอด เกี้ยวแบบจีน	-เขตพุทธาวาส ใกล้ศาลาการ เปรียญ
7. วัดสุวรรณ ราม	- รัชกาลที่ 3 บูรณปฏิสังขรณ์	- ทรงแห่เหลี่ยมสามชั้น ยอดเกี้ยว แบบจีน	- เขตสังฆาวาส
8. วัดเฉลิมพระ เกียรติ	- รัชกาลที่ 3 สถาปนา	- ทรงแห่เหลี่ยมสองชั้น หลังคา คล้ายยอดกระโจมหรือเกี้ยวแบบ จีน	- เขต พุทธาวาส ใกล้ เขตสังฆาวาส
9. วัดสุทัศน์ เทพวราราม	- รัชกาลที่ 3 บูรณปฏิสังขรณ์	- ทรงแปดเหลี่ยมสองชั้น หลังคา คล้ายทรงกระโจมแบบจีน	-เขตสังฆาวาส ใกล้ศาลาการ เปรียญ

ตารางที่ 3 รายละเอียดหอระฆังสมัยรัชกาลที่ 4

ชื่อวัด	ผู้อุปถัมภ์	รูปแบบ	ตำแหน่งที่ตั้ง
1.วัดโสมนัส วิหาร	- รัชกาลที่ 4 สถาปนา	- ทรงกระบอกกลม ยกพื้นสูง หลังคาเป็นยอดกระโจมหรือยอด เกี้ยวอย่างจีน	- เขตพุทธาวาส
2.วัดราช ประดิษฐ์ สถิตมหา สีมาราม	- รัชกาลที่ 4 สถาปนา	- อาคารสองชั้น ทรงมณฑป จตุรมุข หลังคาทรงมุงกุฎ	- เขตพุทธาวาส
3. วัดพระ ศรีรัตน ศาสดาราม	- รัชกาลที่ 4 สถาปนา หอระฆังขึ้นใหม่ทั้ง หลัง	- ทรงบุษบก	- เขตพุทธาวาสใกล้ พระอุโบสถ

ตารางที่ 4 รายละเอียดหอระฆังสมัยรัชกาลที่ 5

ชื่อวัด	ผู้อุปถัมภ์	รูปแบบ	ตำแหน่งที่ตั้ง
1. วัด ราชบพิธ สถิตมหา สีมาราม	- รัชกาลที่ 5 สถาปนา	- อาคารสองชั้น ทรงจตุรมุข หลังคา ทรงจตุรมงกุฎ	- เขตสังฆาวาส
2. วัด เบญจม- บพิตรดุสิต วนาราม	- รัชกาลที่ 5 สถาปนา หอระฆังขึ้นใหม่ทั้ง หลัง	- อาคารสองชั้น หลังคาทรงคฤห์	- เขตพุทธาวาส

ตารางที่ 5 รายละเอียดหอระฆังสมัยรัชกาลที่ 6 ถึงปัจจุบัน

ชื่อวัด	ผู้อุปถัมภ์	รูปแบบ	ตำแหน่งที่ตั้ง
1. วัดยานนาวา	- เอกชนอุปถัมภ์ให้ สร้างหอระฆังขึ้นใหม่ ทั้งหลัง ในปี พ.ศ. 2477 ตรงกับสมัย รัชกาลที่ 8	- อาคารสองชั้น ทรงจตุรมุข ยอดเจดีย์ แบบไทยประยุกต์ (เครื่องคอนกรีต)	- เขตพุทธาวาส

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล

นายสมพจน์ สุขานุลย์

ที่อยู่

184 ซอยจรัสสินทวงศ์ 42 แขวงบางพลัด เขตบางกอกน้อย

กรุงเทพฯ 10700

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540

สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอก

ประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ. 2545

ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชา

ประวัติศาสตร์ศิลปะ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2542

รับราชการตำแหน่ง ภัณฑารักษ์ ระดับ 3 พิพิธภัณฑสถาน

แห่งชาติ หอศิลป์ กรมศิลปากร

ปัจจุบัน

รับราชการตำแหน่ง ภัณฑารักษ์ ระดับ 5 พิพิธภัณฑสถาน

แห่งชาติ หอศิลป์ กรมศิลปากร